

PODÁVANIE EUCHARISTIE DEŤOM I.

podľa: Mons. Ján Babjak SJ

Mesiac september vstúpi do histórie našej cirkvi ako medzník, keď sa v Gréckokatolíckej metropolii na Slovensku začína znovu uplatňovať starodávny zvyk východných cirkví - podávanie Eucharistie deťom a nemluvňatám už od sviatostí krstu a myropomazania. Dieťa tak prijíma všetky tri iniciačné sviatosti a pred Cirkvou vystupuje už ako jej plnohodnotný člen.

Svätý Ján Pavol II. vyzval Cirkev, aby dýchala oboma časťami pľúc, východnou i západnou. Zároveň vyzval východné katolícke cirkvi, aby sa vrátili k svojim pokladom, ktoré nám zanechali východní otcovia a starobylá prax. A podávanie Eucharistie deťom patrí k tejto starobylej tradícii, ktorú sa s Božou pomocou snažíme znovu zaviesť aj v našej cirkvi.

Je dôležité, aby sme pochopili dôvody tohto kroku a to, čo prináša. Pomôcť vám môže aj brožúrka katechéz osobitne pripravená k obnoveniu podávania Eucharistie deťom a nemluvňatám. Do nej sme sa pokúsili zapracovať aj najdôležitejšie odpovede na otázky, ktoré si môžu klásť rodičia, katechéti i kňazi. Mali by sme spoznávať východnú tradíciu, ktorá nám bola vlastná, a trpezlivo počúvať odpovede na svoje otázky.

Kňaz má však rešpektovať vašu slobodnú vôľu, aby uvádzanie tejto praxe do života neprinieslo medzi vás nepokoje, ale naopak duchovný úžitok. Osobne som presvedčený, že úspech znovuzavedenia podávania Eucharistie nemluvňatám a deťom do prvej sviatosti zmierenia a pokánia závisí od zodpovedného prístupu kňazov a rodičov, pričom kňaz musí rešpektovať vôľu rodičov ako tých, ktorým bola výchova dieťaťa v prvom rade zverená.

Všetko naše konanie a najmä duchovné snaženie nás majú viesť bezpečne po ceste k večnému, definitívnemu cieľu, ktorým je nebo - domov pri nebeskom Otcovi. Neuspokojme sa s ničím menším, než je tento náš cieľ. Všetkým k znovuzavedeniu tejto starobylej liturgickej praxi zo srdca žehnám.

.....

PODÁVANIE EUCHARISTIE DEŤOM II.

podľa: o. Juraj Gradoš

Podávanie Eucharistie deťom privádza rodičov nielen k potrebe obrodzenia vlastného duchovného života, ale prináša aj nové situácie. Tie sa zväčša týkajú vlastného cirkevného spoločenstva, kde sa nám postupne stanú prirodzenými. Dieťa i rodič si časom zvyknú na nové pravidlá a zvyky. Treba ich však na začiatku spoznať a pochopiť.

Všetky pravidlá smerujú k jednému - k prirodzenému a zároveň dôstojnému prijímaniu Eucharistie nielen deťmi, ale i ostatnými veriacimi. Ak rodič, dieťa a kňaz dokážu spolu komunikovať a pripraviť sa na tento okamih, pre cirkevné spoločenstvo to bude slávnostná chvíľa a povzbudenie.

Iniciačné sviatosti (krst, myropomazanie, Eucharistia) by sa mali prijímať v strede vlastného cirkevného spoločenstva (počas sv. liturgie), nie iba v úzkom kruhu rodiny. Dieťa je totiž krstom začlenené do cirkevného spoločenstva a zdieľa s ním jeho život, jeho prežívanie a budovanie vzťahu s Bohom. Slávenie Eucharistie je vrcholom tohto vzťahu - je to bytostné spojenie s Kristom. Pre východného kresťana, teda aj gréckokatolíka, to znamená, že Eucharistia je poslednou z iniciačných sviatostí. Udeľuje sa až po sviatosti krstu, kde sa dieťa človeka stáva Božím dieťaťom, a po sviatosti myropomazania, kde ho naplnia Svätý Duch. Preto

aj v Gréckokatolíckej cirkvi platí, že Eucharistiou nemôže prijímať dieťa, hoc i malé, ktoré nebolo pokrstené a myropomazané.

Ak dieťa, ktoré je podľa cirkevného práva gréckokatolíkom, bolo z tých či oných dôvodov iba pokrstené, napríklad v rímskokatolíckom kostole, má najprv prijať vo svojej cirkvi sviatosť myropomazania (birmovania). Až potom môže prijať Eucharistiou.

Na našom území rímskokatolíci často navštevujú gréckokatolícke bohoslužby a naopak. V tomto prípade platí, že sa každý má riadiť cirkevnoprávnymi zásadami platnými v jeho materskom cirkevnom spoločenstve.

Malé dieťa je vhodné privádzať na Eucharistiou na rukách, neskôr ho viesť za ruku. Ak treba, rodič pri prijatí Eucharistie asistuje kňazovi pri jej podávaní dieťaťu tak, aby nedošlo k jej zneucteniu. **Preto malé deti majú prijímať Eucharistiou iba pod spôsobom vína. Staršie deti môžu pristupovať k Eucharistii aj pod spôsobom chleba vždy v sprievode svojho rodiča.** Pri prijímaní zaklonia hlavu a otvoria ústa.

Eucharistia sa dieťaťu nesmie vnučovať! Ak ju dieťa odmieta či sa z rôznych dôvodov hádže, je nepokojné, alebo plače, netreba mu ju podávať nasilu. Preto treba dieťa na prijatie Eucharistie správne vopred pripraviť. Rodič si to môže doma s dieťaťom vyskúšať napríklad s kúskom žemle namočenej napríklad v hroznom nápoji. Základom je však pokojná atmosféra počas samotnej liturgie. Tá predpokladá včasný príchod na liturgiu a nie náhlenie, ktoré je neraz sprevádzané stresom a krikom. Dieťa má byť upokojené už doma a tento stav treba udržiavať až do konca svätej liturgie.

Ak má dieťa sedem rokov, zaväzuje ho eucharistický pôst, ktorý v našich podmienkach trvá hodinu pred prijatím Eucharistie.

Ide o zdržanlivosť od jedla a nápojov s výnimkou vody. Voda v nevyhnutnom množstve nenarúša eucharistický pôst. Aj keď mladšie deti tento pôst nezaväzuje, treba, aby rodičia svoje deti primerane ich schopnostiam a veku viedli k jeho dodržiavaniu a postupnému získavaniu prirodzených návykov. Aj z tohto dôvodu je nevhodné prinášať do chrámu jedlo a dávať ho deťom (okrem nutných prípadov) v chráme počas bohoslužieb. Na jednej strane to vyrušuje ostatných veriacich a zároveň to nabáda deti so slabšou vôľou, aby samy siahli po jedle. Ale treba, je vhodné občerstviť ho iba čistou vodou.

Nezabudnime na to, že rodičia sú povinní svojmu dieťaťu vysvetliť – primerane jeho rozumovým schopnostiam - , že to, čo prijíma, nie je obyčajný pokrm, ale živý Ježiš Kristus, ktorý ho má rád a chce prebývať v jeho srdci. A toto mu majú často opakovať.

Pre liturgické slávenie v Gréckokatolíckej cirkvi je typická práve jednota v spoločenstve, v Božej rodine, pri eucharistickom stole. Zároveň je neodmysliteľnou súčasťou tohto slávenia aj istá vznešenosť, lebo to, čo sa deje vo svätyni, je vždy a zakaždým jedinečná udalosť. Preto prijímanie Eucharistie deťmi rovnako ako prijímanie dospelými má mať nielen praktický, ale aj slávnostný priebeh. Človek sa fyzicky spája s Bohom v osobe Ježiša Krista. A podobne ako pri manželstve sa veriaci a Kristus stávajú jedným telom. Jeho telo a krv sa stáva jedným zo stavebných prvkov nášho fyzického tela. A v oveľa väčšom meradle to platí v duchovnom svete - vo vzťahu duše a Boha. Je to tajomné zjednotenie sa ohlásené už pri krste.

Nedostatočná príprava či ľahostajnosť môžu mať preto hlboký negatívny dosah nielen na dieťa, ale aj na celé spoločenstvo. A naopak. Rodičia nemôžu očakávať, že túto prípravu vykoná kňaz. Je to ich úloha, ktorú na seba vzali v okamihu krstu. Sú povinní odovzdávať vieru svojim deťom, začleňovať ich do vlastného cirkevného spoločenstva a odhaľovať im životodarné tajomstvá vzťahu s Bohom, ktorý treba budovať od počatia. Toho vzťahu, ktorý raz ich deti budú odovzdávať svojim deťom tak, ako sa cez stáročia odovzdávala v Gréckokatolíckej cirkvi tradícia podávania Eucharistie deťom.

Dôležitá rada: S akoukoľvek otázkou v tejto veci sa obráťte na svojho kňaza.

Ak rodičia chcú, aby ich dieťa prijímalo Eucharistiu, je potrebné, aby išli najprv za kňazom a on im vysvetlí podrobnosti a usmerní ich, ako majú postupovať.

.....

PODÁVANIE EUCHARISTIE DEŤOM III.

(podľa: Juraj Gradoš, Slovo 19-20/2017)

Prijímanie Eucharistie je znakom súdržnosti medzi veriacim a Kristom, znakom včlenenia veriaceho do Kristovho tela. Tento znak nie je iba symbolický, je reálny. Veriaci tým vydáva svedectvo o tom, že jeho život, skutky i slová nie sú v príkrom protiklade s Božou vôľou. V opačnom prípade je veriaci v dobrovoľnom odtrhnutí od Krista, v ťažkom hriechu, a teda sa s ním nemôže zjednotiť skrze prijatie Eucharistie. To platí aj v prípade detí.

Dieťa je od okamihu prijatia krstu a myropomazania plnohodnotným a plnoprávnym členom Kristovej Cirkvi, jedným z jej údov.

S tým súvisí aj jeho potreba živiť sa Eucharistiou, ktorou sa živí Cirkev. Preto mu ju odopierať je nielenže nedobré, ale je to zavádzajúcim znakom jeho odčlenenia sa od Krista a od Cirkvi.

Veriaci, i dieťa a v jeho zastúpení rodičia, môžu dobrovoľne zotrvať v stave bez prijímania Eucharistie. Cirkev tento jav pozná a je v prežívaní cirkevného liturgického roka spojený s obdobím Veľkého pôstu a sviatku Veľkého piatka. Tieto dni označujeme ako aliturgické, teda dni, keď sa neslávi svätá liturgia. V tieto dni veriaci neprijíma uvedomiť, že bez Krista sa nemožno zbaviť hriechu, a tým túžobnejšie očakávať jeho prijatie v Eucharistii. No i tu Cirkev nabáda, aby takáto zdržanlivosť od prijímania Krista v Eucharistii bola naozaj iba na krátky čas, a tak ponúka veriacim sviatočné, nedeľné i sobotné sväté liturgie, ako aj služby vopred posvätených darov.

Každé neprijatie Eucharistie v čase, keď ju veriaci môže prijať, spôsobuje v duši človeka škodu. Je to ako odmietajú jedlo a nápoj. A keďže rodič má mať na zreteli dobro dieťaťa, nemá mu bezdôvodne brániť prijať Eucharistiu i za cenu vlastného nepohodlia. On vydáva znak toho, že toto dieťa môže prijať Krista, a preto ho na ceste za prijatím Eucharistie v chráme sprevádza. Ale sám z rôznych dôvodov nemôže prijať Eucharistiu, i tak by mal dieťa sprevádzať bez vlastnej účasti na Eucharistii. A aby jeho slová a skutky neboli v rozpore, mal by čím skôr prijať sviatosť zmierenia a pokánia, očistiť svoju dušu, a tak byť plne účastný na eucharistickej hostine. Takéto konanie rodiča je tá najlepšia katechéza, ktorú môže jeho dieťa dostať.

Niekedy však rodič nemôže byť fyzicky v chráme (je chorý alebo v práci alebo má inú vážnu príčinu). Aj vtedy sa má postarať o to, aby dieťa prijalo Eucharistiu, ak je v chráme - a to už či v sprievode iného blízkeho dospelého rodinného príslušníka, alebo cez priamy

kontakt s kňazom pred svätou liturgiou. Celé toto konanie rodiča má mať jediný cieľ - aby sa jeho dieťa živilo Kristovým telom.

Dieťa približne do siedmich rokov nie je plne zodpovedné za svoje skutky. Ide však iba o orientačný vek, pretože niekedy je dieťa predčasne vyspelé, inokedy zotráva v tomto detskom stave i po celý život. Ale dieťa mentálne nedozrelo do používania rozumu, hľadá sa naň ako na dieťa do siedmich rokov. Naopak, ak dieťa už v skoršom veku používa rozum, hľadá sa naň ako na dieťa staršie ako sedem rokov. Deti do siedmich rokov, ako aj osoby pozbavené používania rozumu môžu prijímať Eucharistiu bez akýchkoľvek podmienok s výnimkou, ak je to možné, dodržiavania eucharistického pôstu.

Ak dieťa používa rozum, teda je približne vo veku siedmich rokov, treba ho začať viesť k prijatiu sviatosti zmierenia a pokánia. Najlepšou cestou je každodenné večerné spytovanie svedomia a následná ľútosť. Je dobré, ak sa spytovanie svedomia i ľútosť dieťa učí od rodičov počas spoločnej večernej modlitby. Táto modlitba nemusí byť dlhá a jej ovocie (nielen duchovné) je naozaj bohaté. Rodič už v skoršom veku mal dieťa viesť na ceste kresťanskej výchovy. To sa deje i cez schopnosť prirodzene mu dôverovať, čo dieťa učí veriť i Bohu. Dieťa tak postupne získava správnu predstavu o Bohu, spoznáva ho cez čítanie Svätého písma, modlitbu, prežívanie liturgického roka v Cirkvi... A práve spytovanie svedomia je cestou k zdravému svedomiu dieťaťa a jeho mravnej výchove. Dieťa tak vie časom posúdiť následky svojho konania. Neskôr spoznáva, ako hriech ovplyvňuje aj jeho vzťah s Bohom, a tým i veľkosť vlastného prehrešenia. Zároveň to dieťa vedie k samostatnosti a zodpovednosti.

Cez spytovanie svedomia dieťa spoznáva svoje zlé rozhodnutia, skutky a slová. Ale ich následne aj oľutuje, je schopné prijať Eu-

charistiou. Cirkev síce vložila do svätej liturgie pred samotné prijímanie Eucharistie modlitbu ľútosti *Verím, Pane, a vyznávam*, ale tá v žiadnom prípade nenahradzuje večerné spytovanie svedomia. Je dobré, aby dieťa svoje prečiny nielen slovne oľutovalo, ale učilo sa ich následky aj naprávať. Ale sa mu to stane prirodzeným, bude jeho ľútosť skutočná. Keď takto vedené dieťa spácha vážny prečin, skôr si ho uvedomí a bude sa mu snažiť predchádzať v oveľa väčšej miere, než dieťa vedené iba k slovnému vyjadreniu ľútosti.

Od siedmich rokov je dieťa začlenené do tzv. vzdialenej prípravy na prijatie sviatosti zmierenia a pokánia. Jej súčasťou okrem večerného spytovania svedomia a následnej ľútosti je aj častá účasť dieťaťa (s rodičom) na bohoslužbách a aktívne zapájanie sa celej rodiny do života farnosti.

I keď je ťažké určiť presný vek, kedy by dieťa malo prvýkrát pristúpiť k sviatosti zmierenia a pokánia, Cirkev na základe tradície začína bezprostrednú prípravu na jej prijatie v treťom ročníku základnej školy. Treba mať na pamäti, že ide iba o orientačné určenie veku dieťaťa. I mladšie dieťa, pokiaľ je schopné vnímať a oľutovať vlastné hriechy, môže pristúpiť k tejto sviatosti. Zoznam detí, ktoré sa budú pripravovať na sviatosť zmierenia a pokánia, pripravuje a potvrdzuje kňaz vo farnosti v spolupráci s kaplánom, katechétom a rodičmi. Priebeh tejto bezprostrednej prípravy je podobný s doterajšou prípravou na prvé sväté prijímanie.

Ak ale tí, čo sú pred Cirkvou zodpovední za výchovu dieťaťa, teda najmä rodičia, rozoznajú, že dieťa urobilo schválne vedomé zlo, musia zamedziť dieťaťu prijímať Eucharistiou a majú s ním bezprostredne začať s prípravou na prijatie sviatosti zmierenia a pokánia, ku ktorej má dieťa pristúpiť čím skôr, ale až bude skutočne pripravené. Táto situácia môže byť skôr výnimočná, ale aj dnes existujú

deti, ktoré vedome, dobrovoľne a úmyselne páchajú zlo, a to i v mladšom veku. Pod vedomým zlom sa nechápu hriechy, ktoré označujeme ako ľahké či všedné. Ale dieťa nemalo v úmysle páchať zlo, nevyhľadávalo ho, prípadne dobrovoľne nezotrvávalo v situáciách, ktoré nakoniec viedli k jeho páchaniu, nemožno hovoriť o vedomom zle. Zlo je totiž v priamom rozpore s dobrom, s Božou vôľou a každý človek, ktorý úmyselne pácha vedomé zlo, sa stavia proti jeho vôli a proti nemu samému. A to platí aj o dieťati.

A tak to, čo označujeme ako ťažký hriech, nás i dieťa robí neschopnými prijať Eucharistiu, a tak sa zjednotiť s Kristom, pokiaľ tento hriech nevyznáme a neoľutujeme. A to sa deje práve vo sviatosti zmierenia a pokánia. U detí takýmto vedomým zlom môže byť napríklad šikanovanie, keď dieťa samo či v kolektíve (čo ho neospravedľňuje) úmyselne ubližuje druhému dieťaťu s úmyslom konať zlo. V rodinách sú rodičia niekedy svedkami prílišnej a až zdraviu i životu nebezpečnej detskej žiarlivosti. Tá je, pokiaľ je už konaná úmyselne a vedome, tiež priamo proti Božej vôli, najmä ak jej následkom došlo k poškodeniu zdravia či ohrozeniu života druhého dieťaťa.

Rovnako tu môžeme zahrnúť aj tvrdošijnú vedomú neposlušnosť voči rodičom, keď dieťa nielenže neposlúcha rodiča, ale dokonca mu robí vedomé prieky, prípadne hľadá spôsoby, ako mu úmyselne ublížiť. Rodič práve počas večerného spytovania svedomia môže zistiť obdobný prečin svojho dieťaťa, ktorý považuje za ťažký hriech. Inokedy je to zrejmé priamo z bezprostredného správania sa dieťaťa.

Cirkev nemá v úmysle takéto dieťa trestať, ale hľadá naň s láskou milosrdného Otca a čaká na jeho návrat do spoločenstva s ním. Tento návrat sa deje rovnako ako v prípade . ostatných ve-

riacich cez sviatosť zmierenia a pokánia. Pre dieťa a jeho spásu i pre svedomie rodičov a kňaza nie je správne a vonkoncom nie dobré, aby sa táto sviatosť zbytočne oddialila a dieťa tak žilo v stave bez posväcujúcej milosti, teda v stave ťažkého hriechu. V dnešnej rýchlej dobe môže dôjsť k takým okolnostiam, ktoré zapríčinia smrť dieťaťa ešte pred prijatím sviatosti zmierenia a pokánia. Dieťa tak môže zomrieť v stave oddelenia sa od Boha. Zároveň zbytočným odkladaním tejto sviatosti sa vybuduje v dieťati skúsenosť, že nemusí ísť po spáchaní ťažkého hriechu na sviatosť zmierenia a pokánia, čo bude neskôr viesť k laxnému prístupu k duchovnému životu.

Naopak, ak dieťa prijme sviatosť zmierenia a pokánia mimo pôvodne stanoveného termínu spoločnej slávnosti, má možnosť pochopiť dôležitosť a vážnosť svojho konania i starostlivosti rodičov i Cirkvi o jeho dušu.

A hoci túto slávnosť už nemôžeme nazývať prvým svätým prijímaním (čo platí už niekoľko rokov, keďže mnohé deti prijali Eucharistiu pri krste), je okamihom nielen prvého prijatia sviatosti zmierenia a pokánia, ale i prvého plne vlastného rozhodnutia prijať Eucharistiu, a tak sa zjednotiť s Kristom. Tento okamih je tak svedectvom živého cirkevného spoločenstva a oslavou Krista žijúceho medzi nami a v nás.

*Pripravil podľa časopisu Slovo č.18, 19 a 20/2017
pre Gréckokatolícku farnosť Drienica o. Milan Mojžiš*